

رازهای معا

زندگی می‌کنیم، تواضع نشان دادن، یک ویژگی مهم برای معلمان به حساب می‌آید.

برانگیختن احساس نیاز به یادگیری

ژوزف سمادنی^۲، معلم پایه پنجم، معتقد است که «معلمان مؤثر» چیزی بیش از فقط یک «وسیله انتقال اطلاعات» هستند. آن‌ها کسانی هستند که شعله اشتیاق به یادگیری را در درون دانش‌آموزان مشتعل می‌کنند. او در این باره می‌گوید:

"وقتی دانشجوی تربیت معلم بودم، موقعیتی برایم پیش آمد که در فعالیت‌های تمرین معلمی، کلاس دو معلم را برای مدتی به‌طور پیوسته مشاهده کنم. موضوع درس هر دو کلاس، اسطوره‌شناسی یونان بود. در اولین کلاس معلم پشت میز نشسته بود و مجله‌ای را می‌خواند، در حالی که دانش‌آموزان در حال تکمیل کاربرگ‌هایشان بودند. به‌طور درناکی معلوم بود که او انگیزه کافی - نه تنها برای آموزش آن موضوع بخصوص، بلکه برای شغل معلمی - ندارد. تنها کار او این بود که ذهن دانش‌آموزان را از اطلاعات انباشته‌شده، نه بیشتر. اما در کلاس دوم، معلم و شاگردانش با هیجان درباره شخصیت‌های اساطیری یونان، مانند زئوس، پرومته، آشیل و... صحبت می‌کردند. دانش‌آموزان این کلاس هر روز برای آمدن به کلاس بی‌صبرانه انتظار می‌کشیدند تا درباره آن‌چه شب قبل کشف کرده بودند، با معلم و هم‌کلاس‌هایشان صحبت کنند."

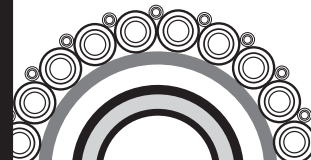
معلمانی که حس کنجکاوی دانش‌آموزان را درباره یک موضوع از بین می‌برند و تنها با استفاده از ابزارهای شناخت، یعنی گوش دادن و سؤال و جواب کردن و... آن‌ها را درگیر فرایند یادگیری می‌کنند، کار بازرشی انجام نمی‌دهند. آیا ما می‌توانیم ویژگی "اشتیاق برای پروراندن خلاقیت" را اندازه‌گیری کنیم؟ بلی؛ و من با شما شرط می‌بندم که این کار دشواری نیست. می‌توانید از دانش‌آموزان هم پرسید. کاملاً مشخص است که کدام یک از معلمان، نه تنها به‌لحاظ آن‌چه تدریس می‌کنند، بلکه در نظر کسانی که به آن‌ها آموزش می‌دهند، با ارزش‌تر هستند.

مجله «رهبری آموزشی»^۱ با تعدادی از معلمان و استادان برجسته، مصاحبه‌ای انجام داده و در مورد مهم‌ترین ویژگی‌های معلم تأثیرگذار، از آن‌ها سؤال کرده است. پاسخ‌ها به قرار زیر است:

تواضع در دنیای غرور و خودبرتربینی

سونیا نیتو^۳، استاد زبان، ادبیات و فرهنگ دانشگاه میشیگان، تواضع به جای غرور را رمز موفقیت می‌داند. او می‌گوید: "تواضع کلمه‌ای است که اگر درست تعریف نشود، بی‌تفاوتی، انفعال، بی‌عرضگی و در بدترین حالت، فرمان‌برداری بی‌قید و شرط را می‌رساند. اما این کلمه در تعریف صحیح خود، به معنای «بزرگی روح و اعتمادبه‌نفس» است. در آموزش، تواضع به معنای پذیرش این واقعیت است که یک نفر درباره موضوعی اطلاعات زیادی دارد که ممکن است دانسته‌های شما به اندازه او نباشد. و شما به او نیاز دارید. در این صورت همواره اشتیاق به یادگیری بیشتر در ما وجود خواهد داشت، حتی اگر آن شخص از دوستان، دانش‌آموزان پایه اول و یا والدین کم‌سواد یکی از دانش‌آموزان مهاجر باشد. پس تواضع به این معناست که با همه افراد - از والدین دارای تحصیلات پایین گرفته، تا یک استاد دانشگاه با مدرک دکترا - به گونه‌ای رفتار کنیم که احساس ارزشمندی در آن‌ها حفظ شود. این نوع رفتار ما نشان می‌دهد که هیچ شیوه، راهکار یا رویکرد جادویی در آموزش و یادگیری وجود ندارد.

اگرچه ما نمی‌توانیم تواضع را - حداقل با روش‌های سنتی - آموزش دهیم، اما می‌توانیم این رفتار را در مدرسه به گونه‌ای جلوه دهیم و برای آن ارزش قائل شویم. تواضع، مفهومی نیست که با به‌کارگیری ابزارهای اندازه‌گیری قابل‌سنجش باشد، اما به‌راحتی می‌توان وجود آن را تشخیص داد. ما می‌توانیم آن را در نگاه‌های دانش‌آموزان، در متانت و همکاری دوستانه بین آن‌ها، هم‌چنین در روابط محترمانه‌ای که بین معلمان با یکدیگر و در برخورد با خانواده‌های دانش‌آموزان برقرار می‌شود، احساس کنیم. در این عصر پر از غرور و خودبرتربینی بی‌حد و مرز که ما

لیلا رعایت‌کننده فلاح
(۱۳۵۱)
معلم برتر
مازندران

متولد رامسر است و در همین شهر به کار اشتغال دارد. خانم رعایت‌کننده دارای فوق دیپلم علوم تجربی و فوق‌لیسانس مدیریت آموزشی از دانشگاه آزاد است. حدود ۲۰ سال سابقه کار دارد و در این مدت نشان داده که معلمی کوشا و موفق است. پاره‌ای از موفقیت‌های او به این شرح است: دو بار کسب رتبه اول معلم پژوهنده در استان (۸۶ و ۸۷)؛ کسب رتبه اول تولید محتوای الکترونیکی با عنوان «زمین در فضا»؛ دو بار کسب رتبه دوم در تولید محتوای الکترونیکی با عنوان‌های «انسان و حرکت» و «دنیای گیاهان».

کلمان بزرگ

ترجمه: معصومه خیرآبادی

رساندن معنا

ژوهانا موسستاجی، معلم "ادبیات رسانه" در نیویورک، معتقد است در دنیای امروز، مهم‌ترین ویژگی معلم این است که توانایی لازم برای آموختن "نحوه پردازش اطلاعات" را به دانش‌آموزان داشته‌باشد. در کلاس درس، این امر از طریق ایجاد موقعیت‌هایی برای تفکر انتقادی، حل مسئله، همکاری متقابل و ارتباطات میسر می‌شود. اگر بتوانیم این کار را به‌طور مؤثر انجام دهیم، شاهد آن چیزی خواهیم بود که آن را به راه افتادن یا "حرکت به سمت جلو" می‌نامند. در نتیجه، دانش‌آموزان با به‌کارگیری مهارت‌هایی که در آن‌ها انگیزه ایجاد می‌کند، قادر به رویارویی با چالش‌ها، کسب مهارت‌های جدید و مواجهه با مشکلات بزرگ‌تر خواهند بود.

نحوه عملکرد معلمان در این زمینه باید مثل عمل فتوستز در گیاه باشد که مواد لازم برای زندگی را از ریشه به گل انتقال می‌دهد. ممکن است نتایج این عملکرد در کلاس درس، برای معلمان قابل مشاهده نباشد. اما والدین در محیط خانه، و حتی سایر افراد در محیط بیرون، متوجه آن می‌شوند.

داستان‌هایی که دانش‌آموزان برای ما تعریف می‌کنند، این اطمینان را به ما می‌دهد که عملکردمان درست بوده‌است. برای مثال، چند هفته پس از این که من «مبحث آگهی‌های خدمات عمومی» را در کلاس تدریس کرده‌بودم، روزی یکی از دانش‌آموزان پایه هفتم به من گفت که هنگام تماشای فیلمی در خانه، متوجه یک «آگهی طولانی خیره‌کننده» شده‌است. احتمالاً بار دیگری که این دانش‌آموز چنین مشاهده‌ای در زندگی‌اش انجام می‌دهد، دیگر به من دسترسی نخواهد داشت و ممکن است من از آن اطلاعی پیدا نکنم و اتفاقاً قسمت جالب ماجرا همین است.

تأملی بر چگونگی آموزش

پیت هال، مدیر مدرسه‌ای ابتدایی در واشنگتن است.

او می‌گوید: درست است که ما می‌توانیم معلمان را با تحولات و پیشرفت‌های حرفه‌ای درباره مهارت‌ها و روش‌های جدید آشنا کنیم و فهرستی از بهترین تمرین‌ها را در اختیار آن‌ها قرار دهیم، اما معلم مؤثر باید اندیشمند باشد و قدرت تصمیم‌گیری و اتخاذ راهکار درست در لحظه مورد انتظار را داشته‌باشد. جان دیویی^۷ گفته است: "انجام یک کار مهم نیست، آن چه اهمیت دارد، فکر کردن درباره نحوه انجام آن است."

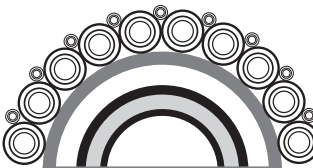
معلمان باید از طریق ایجاد عادت‌های خود ارزش‌یابی^۸ در خودشان، توانایی خود را برای تأمل درباره میزان کارایی شیوه‌های آموزشی خویش اندازه‌گیری و آن را تقویت کنند. ما به‌عنوان مدیران و مربیان آموزشی، وظیفه داریم که میزان تأثیرگذاری بر دانش‌آموزان کلاس‌مان را تا حد امکان افزایش دهیم. معلم ماهر کسی است که در مورد هر آنچه در کلاس اتفاق می‌افتد، با روشی متفکرانه و از پیش برنامه‌ریزی شده، اقدام به انتخاب، تطبیق و تصحیح می‌کند.

پی‌نوشت

1. Educational Leadership
2. Sonia Nieto
3. Joseph Semadeni
4. Johana Mustacchi
5. flow
6. Pete Hall
7. John Dewey
8. Self-reflecting habits

منبع

مجله "رهبری آموزشی" (ژانویه ۲۰۱۱).

شهناز رحمان‌زاده شالمایی
(۱۳۴۳)
معلم نمونه کشوری
استان هرمزگان

خانم رحمان‌زاده متولد بندرعباس است. در رشته علوم اجتماعی در مرکز تربیت معلم مازندران تحصیل کرده‌است و اکنون در بندرعباس به خدمت اشتغال دارد. وی از مؤسسان انجمن علمی آموزشی معلمان علوم اجتماعی استان هرمزگان است. تاکنون چندین مقاله نوشته و در مجامع گوناگون عرضه کرده است؛ از جمله: ۱. ناهنجاری‌های اجتماعی جوانان و راه‌های مقابله با آن؛ ۲. تحقق سند چشم‌انداز و تمدن جدید اسلامی؛ ۳. زهرا بانوی آسمانی. مجموعه فعالیت‌های خانم رحمان‌زاده سبب شده است که در سال تحصیلی ۹۰-۸۹ به عنوان معلم نمونه کشوری معرفی شود.